



BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Finance, Tax and Advice –
Fiscaal Recht en Economie
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

De kracht van
kennis.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Finance, Tax and Advice –
Fiscaal Recht en Economie
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

CROHO nr. 35517

Hobéon Certificering

Datum

24 maart 2020

Auditpanel

dr. mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden

mr. dr. C.G. Dijkstra

mr. J. Haasjes

N. Veldscholten

Secretaris

I.M. Gies Broesterhuizen BEc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	19
6.	AANBEVELINGEN	21
BIJLAGE I	Scoretabel	23
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	25
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	29
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	31

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Hogescholen
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief d.d. 30 augustus 2019
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Finance, Tax and Advice – Fiscaal Recht en Economie
registratienummer croho	35517
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Business Administration (tot september 2018) Bachelor of Science (vanaf september 2018)
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	-
locatie	Eindhoven
varianten	Voltijd en deeltijd ¹
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	30 januari 2020

¹ Fontys Hogescholen participeert in het Experiment Leeruitkomsten. Zij heeft er in dit kader voor gekozen om het deeltijdonderwijs binnen het Domein Economie met de vestigingsplaats Eindhoven in een apart organisatieonderdeel onder te brengen, zo ook van de hbo-bacheloropleiding FTA-FRE (zie Hoofdstuk 3 - Inleiding).

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding *Fiscaal Recht en Economie* (FRE) verzorgt Fontys Hogescholen (Fontys) op de locatie in Eindhoven in de varianten voltijd en deeltijd². Vanaf september 2020 biedt Fontys deze opleiding - in navolging van de landelijke afspraken - gezamenlijk met de hbo-bacheloropleiding *Financial Services Management* (FSM) aan binnen de nieuwe hbo-bacheloropleiding *Finance, Tax and Advice* (FTA).

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten uit het Landelijke Beroepsprofiel FTA dat in 2017 is opgesteld, vormen de basis voor de beoogde leerresultaten van de opleiding voor studenten die na september 2018 zijn ingestroomd. De opleiding leidt de studenten nu op tot fiscaal, juridisch en financiële professional. Zij profileert zich ten opzichte van andere onderwijsinstellingen door zich te richten op de Brainportregio Eindhoven met een sterke focus op internationalisering en internationaal belastingrecht. De opleiding geeft hier volgens het auditpanel en het werkveld op zinvolle wijze betekenis aan.

Doordat de opleiding de beoogde leerresultaten uit het landelijke profiel direct hanteert, hebben zowel internationalisering als praktijkgericht onderzoek een plaats in haar beoogde leerresultaten. Onder meer door structureel contact met de eigen werkveldcommissie en door duurzame relaties met de *Partners in Education*³ houdt de opleiding haar beoogde leerresultaten actueel.

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De onderwijsvernieuwing die vanaf 2014 is doorgevoerd, resulteerde voor de opleiding onder meer (i) in structureel aandacht voor het ontwikkelen van een proactieve beroepshouding, (ii) de introductie van beroepsproducten en (iii) een versterking van de onderzoekslijn. Vooral de betrokkenheid van de *Partners in Education* bij de inrichting en uitvoering van het onderwijs, vindt het auditpanel bewonderingswaardig. Tevens krijgt de profilering rond internationalisering een mooie uitwerking in het huidige curriculum. Naast de basis biedt de opleiding in semester 7⁴ ook een bij het vakgebied passende verdieping op dit thema aan. Thans vindt geen interactie plaats tussen onderwijs en onderzoek. In 2019 is het lectoraat *Informatiemanagement en control in een keten-omgeving* beëindigd.

In het nieuwe FTA-programma dat in september 2020 van start gaat, voert de opleiding de veranderingen als gevolg van het nieuwe landelijke FTA-profiel volledig door. De samenvoeging van de programma's FRE en FSM in dit nieuwe programma vormt voor de docenten nog een uitdaging (o.a. vakinhoudelijke concessies doen tijdens de ontwikkeling van een nieuw programma en het samenvoegen van twee docententeams).

Een bevlogen docententeam dat over ruim voldoende vakinhoudelijke en didactische kwaliteiten beschikt, verzorgt de opleiding. Van de twintig docenten beschikt 90% over een mastergraad. Het aantal docenten met een *Basis Kwalificatie Examinering* breidt de opleiding de komende jaren uit.

De opleiding is kleinschalig georganiseerd met veel persoonlijke aandacht voor studenten en een gemoedelijke en toegankelijke sfeer.

² Als gevolg van de deelname aan het Experiment Leerruitkomsten heeft Fontys er voor gekozen om het deeltijdonderwijs binnen het Domein Economie op de locatie Eindhoven in een apart organisatieonderdeel onder te brengen, zo ook van de opleiding FTA-FRE. Derhalve faseert de reguliere deeltijdvariant van deze opleiding uit.

³ *Partners in Education* zijn organisaties uit het relevante werkveld waarmee de opleiding de samenwerking heeft geformaliseerd.

⁴ In Semester 7 die in het teken staat van internationale aspecten van de fiscale en civiele wetgeving, nemen studenten deel aan internationale excursies en een Taxweek.

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'. Bij de ontwikkeling van het nieuwe FTA-curriculum kan de opleiding meer sensitief zijn voor de toekomstige ontwikkelingen in het vakgebied om deze vervolgens in het curriculum op te nemen (bijvoorbeeld *digitalisering*). Ook kan de opleiding volgens het auditpanel op een andere wijze dan via samenwerking met het lectoraat aan kennisvalorisatie doen.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een gedegen toetsstelsel. Zij volgt het instituutsbrede toetsbeleid en beschikt over een eigen toetsprogramma. Naar aanleiding van de onderwijsvernieuwing heeft de opleiding ook de toetsing aangepast. Naast kennistoetsen hanteert de opleiding beroepsproducten, waarbij sprake is van formatieve naast summatieve toetsing. De *Partners in Education* zijn in de rol van adviseur ook structureel bij de toetsing betrokken. Daarnaast zet de opleiding een diversiteit aan kwaliteitsborgende mechanismen in (bijvoorbeeld toetsmatrizen, rubrics, het vierogen-principe en kalibreersessies). De toetsen vindt het auditpanel van een stevig tussentijds niveau. De examencommissie en de commissie didactiek en toetsen zijn voor het gehele instituut *in control* als het gaat om de kwaliteitsborging van het toetsen en beoordelen.

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'. Het stelsel van toetsen en beoordelen kan volgens het auditpanel nog aan efficiëntie winnen.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De verschillende type eindwerken die het auditpanel bekeek, vond het auditpanel van het niveau dat van afgestudeerden van de opleiding verwacht mag worden. Het auditpanel was vooral onder de indruk van de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van de studenten. Daarnaast kwam in de beroepsproducten van semester 7 de profilering mooi tot uitdrukking. Ook het werkveld is tevreden over het gerealiseerde niveau.

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'. Er ligt voor de opleiding nog ruimte voor verbetering in de navolgbaarheid van de totstandkoming van het oordeel, zeker waar het de cesuur betreft.

Algemene conclusie:

Tijdens het locatiebezoek trof het auditpanel een stevige opleiding die zich kenmerkt door de positieve elementen van een familiecultuur. Vooral de verantwoordelijkheid die het werkveld neemt in het opleiden van studenten, vindt het auditpanel bewonderingswaardig. De opleiding voldoet met haar voltijdvariant aan de basiskwaliteit en steekt daar op een aantal thema's bovenuit. Bovendien zorgt de opleiding voor een zorgvuldige afbouw van de reguliere deeltijdvariant. Het auditpanel adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

Het auditpanel wil de opleiding uitdagen om naast het behoud van de goede elementen in de onderwijsleeromgeving, bij de ontwikkeling van de nieuwe FTA-opleiding via een verbinding van onderwijs met onderzoek een (voortrekkers)rol te spelen in actuele ontwikkelingen.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 24 maart 2020.

3. INLEIDING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de hbo-bacheloropleiding Finance, Tax and Advice – Fiscaal Recht en Economie van Fontys Hogescholen (Fontys), die op 30 januari 2020 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage IV voor een toelichting).

De beoordeling vond plaats in het kader van een clustervisitatie, waarbij hbo-opleidingen met een vergelijkbare onderwijsinhoud in één (sub)cluster in een bepaalde periode worden gevisiteerd door auditpanels bestaande uit zoveel mogelijk dezelfde deskundigen. Doel hiervan is de scherpste en de vergelijkbaarheid van de oordelen te bevorderen. Bovengenoemde opleiding van Fontys valt samen met diverse verwante opleidingen van andere onderwijsinstellingen in de visitatiegroep *HBO Finance Tax Advice*.

Dit rapport behandelt achtereenvolgens de bevindingen, overwegingen en conclusies van het auditpanel over de betreffende opleiding op vier NVAO-kwaliteitsstandaarden, te weten 'beoogde leerresultaten', 'onderwijsleeromgeving', 'toetsing' en 'gerealiseerde leerresultaten'. Het auditpanel heeft voor de beoordeling het beoordelingskader van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)⁵ gebruikt.

Karakteristiek opleiding FTA-FRE

De hbo-bacheloropleiding *Fiscaal Recht en Economie* (FRE) en de hbo-bacheloropleiding *Financial Services Management* (FSM) biedt Fontys, in navolging van de landelijke afspraken⁶, vanaf september 2020 gezamenlijk aan binnen de nieuwe hbo-bacheloropleiding *Finance, Tax and Advice* (FTA). Fontys heeft ervoor gekozen om twee opleidingsbeoordelingen met verschillende, deels overlappende auditpanels uit te voeren. Zij doet daarmee het meeste recht aan de huidige situatie, waarin het merendeel van de studenten nog het separate programma van de opleiding FRE of de opleiding FSM volgen. Dit beoordelingsrapport betreft de opleiding FTA-FRE.

Fontys verzorgt de hbo-bacheloropleiding FTA-FRE in een voltijd- en deeltijdvariant. Bij de komst van het nieuwe landelijke profiel FTA in 2017 heeft Fontys besloten tot het blijven aanbieden van de afzonderlijke differentiaties FTA-FRE en FTA-FSM. Gezien de ontwikkelingen in het werkveld en het samengaan van de economische instituten heeft Fontys vanaf maart 2019 echter gekozen om één nieuw FTA-programma voor beide opleidingen te ontwikkelen met een optie voor afstudeerrichtingen, onder andere in de richting *Fiscaal recht*. De opleiding FTA-FRE telt thans ruim 350 voltijd- en deeltijdstudenten.

Samengaan economische instituten

Vanaf 1 september 2019 zijn de vier economische instituten van Fontys in Eindhoven, te weten *Fontys Hogeschool Financieel Management* (FHFM; waaronder de opleiding FTA-FRE), *Fontys Hogeschool Management Economie en Recht* (FHMER; waaronder de opleiding FTA-FSM), *Fontys Hogeschool Marketing en Management* (FHMM) en *Fontys Hogeschool Communicatie* (FHC), opgegaan in één nieuw instituut, *Fontys Hogeschool Economie en Communicatie* (FHEC). Dit beoordelingsrapport heeft grotendeels betrekking op de context van de opleiding FTA-FRE binnen FHFM, omdat de organisatie van FHEC zich nog verder uit moet kristalliseren.

⁵ Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland, Nederlands-Vlaamse Accreditatie organisatie d.d. september 2018.

⁶ In het kader van de herordening in het economisch domein is het CROHO FTA per 1 september 2018 ontstaan door de samenvoeging van de opleidingen FRE en FSM.

Uitfaserende deeltijd

Nagenoeg alle deeltijdvarianten van de opleidingen binnen het Domein Economie van Fontys met de vestigingsplaats Eindhoven nemen deel aan het landelijke *Experiment Leerruitkomsten*. Sinds het studiejaar 2018-2019 valt de programmering van deze deeltijdvarianten onder een apart organisatieonderdeel *Fontys Pro Economie* (FPE). Het laatste cohort van het deeltijdprogramma FRE, bestaande uit 26 studenten, is gestart in september 2017. Op dit moment staat nog 15 studenten ingeschreven. In het studiejaar 2019-2020 biedt de opleiding de lessen van jaar 3 en 4 en in studiejaar 2020-2021 de lessen van jaar 4 nog voor deeltijdstudenten aan. Van alle programmaonderdelen die de opleiding niet meer verzorgt, krijgen studenten na de laatste reguliere herkansing nog minimaal één extra herkansing aangeboden. Het auditpanel stelt op basis van het gesprek met het management en de bekeken eindwerken (zie Standaard 4 – Gerealiseerde leerresultaten) vast dat de opleiding zorgt voor een zorgvuldige afbouw van de reguliere deeltijdvariant. In dit beoordelingsrapport gaat de focus derhalve uit naar het oordeel van het auditpanel over de kwaliteit van de voltijdvariant.

Ontwikkelingen na vorige accreditatie

De vorige accreditatie van de opleiding FRE vond plaats in 2013. De opleiding is toen positief beoordeeld. De aandachtspunten die het toenmalige panel naar voren bracht, zijn door de opleiding in de loop der jaren opgepakt en er zijn verbeteringen doorgevoerd.

Bevindingen	Verbetermaatregelen
Formuleer een onderscheidend profiel, zodat de profilering beter voor en over het voetlicht komt. Zoek daarbij aansluiting bij (de ontwikkelingen in) de regio.	De opleiding heeft de afgelopen jaren een duidelijke profilering ontwikkeld. Daarbij ligt een herkenbare focus op fiscaliteit in een internationale context die aansluit op problematieken die spelen in de Brainportregio Eindhoven (zie Standaard 1).
In de onderwijsleeromgeving zijn de volgende verbeteringen denkbaar: • Het expliciteren van de onderzoekslijn. • Het tijdig bekendmaken van roosters en tentamenresultaten. • Een meer aanbodgerichte studiebegeleiding.	Eén van de uitgangspunten van de onderwijsvernieuwing is het aanleren van een kritische, onderzoekende houding. In het nieuwe onderwijs is onderzoek een aparte concentrische leerlijn (zie Standaard 2). De opleiding heeft zich binnen Fontys strikt geconformeerd aan de Fontys High Five (definitieve rooster <3 weken voor periode, 100% lesgarantie, toetsresultaten < 10 werkdagen, onderwijsinfo goed vindbaar, studiebelasting 40 uur per week en propedeuse minimaal 20 contacturen). Daarnaast is nieuw beleid ontwikkelend en geïmplementeerd voor studieloopbaanbegeleiding en worden projecten (beroepsproducten) in het nieuwe onderwijs voor een groot gedeelte ingeroosterd.
Het auditpanel vindt het belangrijk dat de opleiding de kwaliteitsborging van het toetsen en beoordelen verbetert en de Examencommissie daarbij voldoende faciliteert.	De examencommissie wordt sinds de laatste accreditatie ruim voldoende gefaciliteerd, zo geeft de opleiding aan, onder meer door middel van permanente scholing. Daarnaast is er in 2014 een toetscommissie ingesteld. De facilitering van de examencommissie mag nog verder omhoog (zie Standaard 3).
De opleiding kan de weging van de afstudeerscriptie ten opzichte van de afstudeerzitting herzien en meer transparantie aanbrengen in de totstandkoming van het oordeel.	De opleiding werkt inmiddels met een rubric voor de beoordeling van het afstuderen waarin de weging tussen de scriptie en de afstudeerzitting wordt geëxpliciteerd en gemotiveerd aan de hand van richtlijnen die de basis vormen voor de beoordeling. De totstandkoming van het eindoordeel is daarmee meer transparant geworden. Tevens zijn de complete afstudeerdossiers sinds de laatste accreditatie systematisch gearchiveerd.

Bevindingen	Verbetermaatregelen
	Het programma <i>Gradework</i> is in het najaar 2018 ingevoerd om te zorgen voor meer transparantie in de totstandkoming van het oordeel (zie Standaard 3).
Het auditpanel ziet mogelijkheden voor verbetering in het zelfkritische vermogen en de reflectieve houding van de student in de afstudeerfase.	De verbeteringen die de opleiding heeft ingezet, hebben een positief resultaat; de studenten tonen in de eindwerken het vereiste hbo-bachelorniveau (zie Standaard 4).

Tabel 1 – Doorgevoerde verbeteringen na vorige audit

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Inhoud beoogde leerresultaten

Het auditpanel stelt op basis van de *Zelfevaluatie*, het *Implementatieplan* de *Presentatie* van het management vast, dat de opleiding de beoogde leerresultaten van zowel het huidige FRE-programma als het aanstaande FTA-programma aantoonbaar heeft afgeleid van de beoogde leerresultaten uit de profielen die zijn opgesteld door het *Landelijke Overlegorgaan FTA* (LOFTA):

- Studenten die vóór september 2018 zijn gestart, ontwikkelen hun beoogde leerresultaten op de competentiegebieden uit het *Landelijke Beroeps- en opleidingsprofiel Fiscaal Recht en Economie* uit 2012. De opleiding hanteert tien beroepsinhoudelijke competenties, te weten (1) Werkzaamheden met betrekking tot de aangifte, (2) Controlewerkzaamheden, (3) Informeren op fiscaal terrein, (4) Werkzaamheden met betrekking tot fiscaal-juridisch en financieel advies, (5) Vertegenwoordigen op fiscaal terrein, (6) Onderzoeksvaardigheden, (7) Persoonlijke ontwikkeling, (8) Sociaal-communicatieve bekwaamheid, (9) Ethisch normbesef en (10) Besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Na het succesvol afronden van de opleiding tonen studenten alle competenties aan op het beheersingsniveau 3 en beschikken zij over de graad *Bachelor of Business Administration*.
- Studenten die na september 2018 zijn ingestroomd, ontwikkelen hun beoogde leerresultaten op het *Landelijke Beroepsprofiel FTA* uit 2017. De opleiding hanteert naast drie generieke hbo-competenties, te weten (1) Onderzoekend vermogen, (2) Professioneel vakmanschap en (3) Verantwoord handelen, tien kernvakgebieden die studenten aan het einde van de opleiding op verschillende beheersingsniveaus moeten aantonen, te weten (1) Finance, (2) Tax, (3) Advice, (4) Economics, (5) Accounting, (6) Management Information Systems, (7) Quantitative techniques, (8) Marketing, (9) Strategic management en (10) Operations management. Na het succesvol afronden van de opleiding beschikken deze studenten over de graad *Bachelor of Science*.

Hoewel beide landelijke profielen studenten opleiden voor functies in de branche van de fiscaal-economische en fiscaal-juridische dienstverlening, leiden zij op tot verschillende type professionals. Waar studenten zich voorheen ontwikkelden tot hbo-fiscalist die zich bezighield met het doen van de aangifte van de verschillende belastingen, ontwikkelen studenten zich nu in toenemende mate tot fiscaal adviseur. Kijkend naar de beoogde leerresultaten dan acteert de opleiding volgens het auditpanel in het daarbij passende economische domein en hanteert zij daarvoor de juiste titulatuur.

Internationalisering en Profileren

De beoogde leerresultaten van de opleiding hebben een internationaal referentiekader. De competenties uit beide landelijke profielen waaraan de opleiding zich conformeert, zijn vergeleken met de Dublin Descriptoren. Daarnaast heeft internationalisering via de landelijke

competenties *Persoonlijke ontwikkeling*, *Besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid* en *Professioneel vakmanschap* die de opleiding hanteert, een plaats in de beoogde leerresultaten. Een student moet (inter)nationale wetgeving kunnen toepassen, op de hoogte zijn van internationale ontwikkelingen in het werkveld, zich bewust zijn van culturele verschillen en actieve beheersing van de Engelse taal.

De ambitie van de opleiding FTA-FRE reikt echter verder. Zij wil studenten opleiden die zicht hebben op de behoefte en specifieke problematieken van de Brainportregio Eindhoven met haar internationaal georiënteerde bedrijven, advieskantoren en medewerkers vanuit de hele wereld. De opleiding onderscheidt zich hiermee van verwante opleidingen in Nederland door de focus op *internationalisering* en *internationaal belastingrecht*. Internationalisering is voor de opleiding volgens het auditpanel geen 'kunstje', maar de opleiding geeft hier daadwerkelijk op een voor het beroep zinvolle wijze betekenis aan (zie Standaard 2). Ook de werkveldvertegenwoordigers die het auditpanel sprak, zien hiervan de toegevoegde waarde. Zowel de kleinere kantoren (die toeleverancier zijn van de grote kantoren) als de grote kantoren hebben te maken met grensoverschrijdende vraagstukken.

Praktijkgericht onderzoek

Het auditpanel stelt vast dat zowel het oude als het nieuwe *Landelijke Beroeps- en Opleidingsprofiel* een beoogd leerresultaat bevat rond praktijkgericht onderzoek, respectievelijk de competenties *Onderzoeksvaardigheden* en *Onderzoekend vermogen*. Praktijkgericht onderzoek is dan ook duidelijk zichtbaar in de beoogde leerresultaten van de opleiding.

Onderhoud beoogde leerresultaten

De opleiding onderhoudt haar beoogde leerresultaten structureel door onder meer (i) participatie in het LOFTA, (ii) door minimaal driemaal per jaar overleg met haar eigen werkveldcommissie, waarin organisaties uit het relevante werkveld vertegenwoordigd zijn, en (iii) door raadpleging van de FHFM-brede Raad van Advies. Het werkveld gaf bijvoorbeeld invulling aan de profilering en is betrokken bij de afstemming van de opleiding op het nieuwe landelijke profiel. Uit de gesprekken met het management en de werkveldvertegenwoordigers werd het, het auditpanel duidelijk dat het contact met het werkveld over de vernieuwing van het onderwijs (zie Standaard 2) is geïntensiveerd in de vorm van het Fontys-concept *Partners in Education* (bijvoorbeeld EY, WVDDB, BDO, Mazars, Baker Tilly, Loyens & Loeff, Deloitte en de Belastingdienst). Het auditpanel waardeert de van oudsher sterke band met het beroepenveld.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'. De opleiding hanteert een actueel profiel met een internationaal referentiekader en onderscheidt zich op betekenisvolle wijze van andere opleidingen met haar focus op *internationalisering* en *internationaal belastingrecht*. Daarnaast heeft praktijkgericht onderzoek net als de internationale oriëntatie een duidelijke plaats in de beoogde leerresultaten en vindt er continu afstemming plaats met vakgenoten en het eigen werkveld.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Inhoud en vormgeving programma

Aan de basis van het programma (zie ook onderstaande tabel) staat een inzichtelijk *KLOTS*⁷-schema waarin de beoogde leerresultaten (zie Standaard 1) zorgvuldig zijn uitgewerkt naar leerdoelen.

De onderwijsvernieuwing die vanaf 2014 bij alle FHF-opleidingen is doorgevoerd, resulteerde voor FTA-FRE onder meer in (i) van meet af aan structureel aandacht voor de ontwikkeling van een proactieve beroepshouding en adequate communicatieve vaardigheden (zie Standaard 4) en (ii) een betere aansluiting van het onderwijs op de beroepspraktijk door beroepsproducten. Docenten moesten daarvoor hun 'oude' vakken los durven laten en meer coachend in plaats van frontaal leren durven lesgeven. Zij ondersteunen elkaar in intervisiegroepen. De opleiding heeft een onderwijsvorm neergezet, waar de studenten en het werkveld positief over zijn, zo blijkt uit de gesprekken. Vooral de betrokkenheid van de *Partners in Education* bij de inrichting en uitvoering van het onderwijs, vindt het auditpanel bewonderingswaardig.

Fasering	Omschrijving programma
Huidige FRE-programma	Het thematisch ingerichte programma kent een major/minor-structuur en bestaat uit de volgende leerlijnen: (1) <i>kennis en vaardigheden</i> , (2) <i>sociale- en communicatieve vaardigheden</i> , (3) <i>beroepshouding</i> , (4) <i>integratie en toepassen</i> en (5) <i>onderzoek</i> . Het gemeenschappelijk programma met de opleidingen <i>Accountancy</i> en <i>Finance & Control</i> biedt studenten één jaar de mogelijkheid om de switchen. In het programma vindt een ontwikkeling plaats van eenvoudige via gevorderde naar complexe leersituaties. Zo bouwen de beroepsproducten op van gesimplificeerde versies van authentieke beroepssituaties in de propedeuse tot meer complexe beroepsproducten in de hoofdfase. Tegelijkertijd volgen studenten elke periode bijbehorende kennisvakken. De <i>Partners in Education</i> leveren praktijkcasussen aan, participeren als tutor en verzorgen workshops of actualiteitencolleges.
Nieuwe FTA-programma	De contouren van het programma van de nieuwe FTA-opleiding zijn reeds zichtbaar. Na een gemeenschappelijke propedeuse FTA wordt in het tweede studiejaar de basis voor FTA verder uitgediept, waarna de student zich in jaar 3 en jaar 4 verder kan profileren richting (i) Tax (fiscaal adviseur) of (ii) Finance (integraal financieel adviseur).

Tabel 2 – Omschrijving programma's

Met de komst van het nieuwe landelijke FTA-profiel heeft de opleiding een inventarisatie gemaakt voor de benodigde veranderingen in het programma. Doordat het huidige programma

⁷ KLOTS staat voor kwalificaties, leerdoelen, onderwijseenheden, toetsing, studiepunten.

(i) op hoofdlijnen past bij het nieuwe profiel, (ii) de opleiding het onderwijsconcept met beroepsproducten verder kan verfijnen (o.a. meer routine in het coachend lesgeven), (iii) het nieuwe FTA-programma aanstaande is en (iv) de opleiding vernieuwing op vernieuwing wil voorkomen, heeft zij er bewust voor gekozen het huidige FRE-programma niet aan te passen. Het auditpanel heeft hier begrip voor.

De samenvoeging van de programma's FRE en FSM vormt voor de docenten nog een uitdaging, zo geven de docenten tijdens het locatiebezoek aan (o.a. vakinhoudelijke concessies doen tijdens de ontwikkeling van een nieuw programma en het samenvoegen van twee docententeams). En alhoewel de opleiding daarin volgens het auditpanel wel voort moet maken, heeft het auditpanel er op basis van de auditgesprekken die het voerde het vertrouwen in dat de opleidingen er samen uitkomen. Belangrijk is om de sterke elementen van de programma's te behouden, maar ook om minder sterke elementen los te durven laten. Door meer sensitief te zijn voor de toekomstige ontwikkelingen en daarvoor in het nieuwe programma ruimte te creëren, blijft het curriculum actueel (bijvoorbeeld *digitalisering* van de aangiftepraktijk, ook aansluitend bij het nieuwe landelijke profiel). Dit vindt het auditpanel een verbeterpunt. Ook wat de werkveldvertegenwoordigers betreft kan de opleiding nog meer meebuigen met veranderingen in de maatschappij (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Internationale oriëntatie en Profilerings

De profilering rond internationalisering krijgt zoals beoogd (zie Standaard 1) een mooie uitwerking in het curriculum. Uit het gesprek met docenten blijkt, dat de opleiding in semester 3 tot en met 5 niet alleen een basis legt (bijvoorbeeld aandacht voor internationale- en Europese (fiscale) wetgeving), maar in semester 7 ook een bij het vakgebied passende verdieping aanbiedt. De internationale context van de Brainportregio, waarin de opleiding zich bevindt en waar de opleiding nauw mee samenwerkt, draagt hier ook aan bij.

Internationaal semester

Semester 7 staat in het teken van internationale aspecten van de fiscale en civiele wetgeving die een relatie hebben met grensoverschrijdende arbeid en met ondernemen over de grens. Studenten nemen deel aan diverse excursies (bijvoorbeeld de Hoge Raad, het Europees Parlement en het rulingteam van de Belastingdienst en nemen deel aan virtual classrooms in de Verenigde Staten. Ook is er jaarlijks een Taxweek met studenten van andere fiscale hbo-opleidingen en een internationale uitwisseling met studenten uit België en Duitsland. Een aanzienlijk gedeelte van het onderwijs in semester 7 is in het Engels.

Tabel 3 – Korte beschrijving semester 7

Praktijkgericht onderzoek

De onderwijsvernieuwing (zie §Inhoud en vormgeving programma) resulteerde ook in een versterking van de onderzoekslijn, zo stelt het auditpanel vast. Studenten starten al in het eerste leerjaar met kwantitatief onderzoek en literatuuronderzoek. Daarnaast doen studenten gedurende de hele opleiding, ook in de stages, onderzoek rondom fiscaal-juridische vraagstukken om zich een kritische, onderzoekende houding eigen te maken. Het auditpanel vindt dat de opleiding studenten op deze wijze goed voorbereidt op de afstudeerfase (zie Standaard 4).

Op dit moment vindt geen interactie plaats tussen onderwijs en onderzoek. In 2019 is het lectoraat *Informatiemanagement en control in een keten-omgeving* beëindigd. In 2020 besluit het management of het in het verlengde van het vorige lectoraat een nieuw lectoraat zal inrichten. Het auditpanel vindt het belangrijk dat de opleiding aan kennisvalorisatie doet die ten goede komt aan de actualiteit en de toekomstbestendigheid van het onderwijs (zie Hoofdstuk 6 – Aanbevelingen).

Studiesucces en Studiebegeleiding

In diverse projecten (o.a. de Startthermometer en het project *Warm Welkom*) heeft de opleiding aandacht voor het studiesucces. De studielast is goed te doen indien de studenten de lessen en hun huiswerk bijhouden, zo blijkt uit het gesprek met de studenten. Studenten zijn gemiddeld 30 uur per week bezig met hun studie. De studenten die uitvallen, vallen met name in de propedeuse uit. De redenen daarvoor zijn, omdat zij een verkeerde keuze maakten of omdat zij een verkeerde studiehouding hadden. In de hoofdfase is de uitval beperkt (meestal door privéomstandigheden), zo geven studenten aan.

In de *NSE* is te zien dat de waardering van studenten voor de algehele studiebegeleiding vanuit de opleiding de laatste jaren is toegenomen. De tutoring verandert in de loop van de opleiding van begeleid naar meer vraag- en praktijkprobleem-gestuurd en zelfstandig. Hoewel studenten er begrip voor hebben dat de opleiding hen bij de start van het maken van een beroepsproduct in het diepe gooit, immers leren zij daar veel van, kunnen zij door een verkeerde afslag studievertraging oplopen. De opleiding kan volgens de studenten de mate van begeleiding aan het begin van een semester vanuit dit perspectief nog verbeteren. Het auditpanel sluit zich hierbij aan.

Docententeam

Het auditpanel trof een bevlogen docententeam dat ruim voldoende vakinhoudelijke en didactische kwaliteiten heeft. Zo blijkt uit het *Overzicht docenten FHFM* dat 90% van de twintig docenten beschikt over minimaal een masteropleiding, het team een brede fiscaal-juridische en economische expertise heeft en een groot aantal docenten deels werkzaam is in de praktijk of daar recent werkzaam is geweest. Hoewel de meeste docenten de *Basis Kwalificatie Onderwijs* of een vergelijkbare kwalificatie hebben, beschikken nog niet alle docenten over de *Basis Kwalificatie Examinering*. Hier ligt, wat het auditpanel betreft, een aandachtspunt. Los daarvan is de afgelopen jaren niettemin aandacht uitgegaan naar het vergroten van de toets- en didactische deskundigheid van de docenten.

De werkdruk die docenten ervaren, vinden zij acceptabel. Zij geven aan dat, hoewel het werken met beroepsproducten intensief is (o.a. wekelijkse tutoring), de ontwikkeling die studenten daarin doormaken, hen energie geeft. Professionalisering (bijvoorbeeld vaktechnisch overleg) is altijd bespreekbaar met het management. De ruimte voor professionalisering wisselt echter per periode. Docenten hebben hier begrip voor. Indien binnen de werktijd geen mogelijkheid is voor deskundigheidsbevordering, zijn de docenten bereid dit buiten de werktijd op te lossen. Een kwestie van geven en nemen, zo stellen de docenten. Het auditpanel heeft hier waardering voor.

De studenten die het auditpanel sprak, vinden de docenten inhoudelijk deskundig. Ze zijn tevens te spreken over de kennis van de docenten over de beroepspraktijk.

Kwaliteitszorg en (Opleidingsspecifieke) voorzieningen

Ondanks de grote omvang van de opleiding is deze kleinschalig georganiseerd met veel persoonlijke aandacht voor studenten en een gemoedelijke en toegankelijke sfeer. Naast een formele kwaliteitscyclus⁸ beschikt de opleiding over een werkende informele kwaliteitscyclus. De bereikbaarheid en de betrokkenheid van de docenten die studenten waarderen, draagt hier in positieve zin aan bij. De problemen waar studenten tijdens het werken aan beroepsproducten tegenaanlopen, lossen docenten door hun fysieke nabijheid in het studielandschap direct op. Ook op het moment dat een gastdocent niet naar wens functioneert, treft de opleiding maatregelen, zo geven de studenten aan. Daarnaast neemt de opleiding de input van de opleidingscommissie serieus.

⁸ De opleiding voert bijvoorbeeld meerdere keren per jaar klankbord- en feedbackgesprekken met alle klassen.

De toegankelijkheid van de informatie in de online leeromgeving is volgens studenten voor verbetering vatbaar. Denk hierbij bijvoorbeeld aan studiedrempels, bij welke functionaris een student voor welk probleem terecht kan of over de minoren en het opnemen van hoorcolleges, zodat studenten deze op een later moment kunnen terugkijken,. Docenten kunnen studenten in dit kader ook beter mondeling informeren. Het auditpanel vindt dit kleine verbeterpunten.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**', omdat de onderwijsvernieuwing mede heeft geleid tot een vertrouwde onderwijsleeromgeving voor studenten, een mooie opbouw van het programma met beroepsproducten, een zinvol uitgewerkte profilering op het thema internationalisering en de verankering van de onderzoekslijn in het curriculum. De samenwerking met de *Partners in Education* in het onderwijs vindt het auditpanel sterk.

Dat de opleiding het onderwijs meer toekomstbestendig kan maken door doorlopend op zoek te gaan naar actuele ontwikkelingen, vindt het auditpanel een verbeterpunt. Echter, doet het niets af aan zijn positieve oordeel, omdat het huidige programma uitfaseert en de opleiding bij de ontwikkeling van het nieuwe programma ruimte creëert voor toekomstige ontwikkelingen in het vakgebied.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Toetssysteem

Het auditpanel constateert dat de opleiding over een inzichtelijk toetssysteem beschikt. Het FHFM-toetsbeleid dat de opleiding volgt, vormt het uitgangspunt voor (het borgen van de kwaliteit van) het systeem van toetsen en beoordelen in de opleiding. Op basis daarvan heeft de opleiding een eigen toetsprogramma opgesteld. In alle perioden staan kenmerkende beroepssituaties, beroepstaken en gedragskenmerken centraal. Voor alle leerdoelen (zie Standaard 2) zijn beoordelingscriteria opgesteld. Ook studenten geven in het auditgesprek aan, dat de toetsing onder meer via de studiehandleidingen voor hen inzichtelijk is.

Naar aanleiding van de onderwijsvernieuwing heeft de opleiding ook de toetsing aangepast. Het auditpanel heeft in dit kader de volgende bevindingen:

- Naast beroepsproducten die docenten tussentijds formatief (o.a. de wekelijkse tutoring) en aan het einde van de periode summatief (o.a. het afnemen van assessments) toetsen hanteert de opleiding – op semester 7 na – in elke periode ook kennistoetsen. Door deze wijze van toetsing is 'toets'-druk bij docenten stevig. Hoewel de opleiding een mooie mix aan toetsvormen heeft, ziet het auditpanel ruimte om het systeem van toetsen en beoordelen efficiënter in te richten.
- Het auditpanel is gecharmeerd van de adviserende rol die het werkveld speelt in de toetsing. De *Partners in Education* zijn regelmatig aanwezig bij verdedigingen of eindpresentaties van beroepsproducten. De betrokkenheid van het werkveld heeft ook een positief effect op de beroepshouding van een student, zo geven de docenten en de studenten aan.

Daarnaast heeft de opleiding de afgelopen jaren ook aantoonbaar verbeteringen doorgevoerd in het toetsen en beoordelen. Zo borgt het programma *Gradework* dat Fontys vanaf het najaar van 2018 bij alle FHFM-opleidingen heeft ingezet, dat examinatoren hun beoordeling systematisch vastleggen en goede en inzichtelijke feedback geven aan studenten. Een mooi voorbeeld vond het auditpanel daarnaast het ophogen van de nakijk-tijd voor een aantal docenten in met name de specialistische vakken die op basis van een analyse van de werkelijke tijdsbesteding nodig bleek. Tevens treft de opleiding zinvolle maatregelen voor het verbeteren van het zicht op de individuele bijdrage van studenten aan groepsgewijze beroepsproducten (o.a. individuele deelopdrachten, meer 'individue'-tijd in het eindassessment en voldoende beschikbare inzeturen van tutoring).

Op basis van de *Zelfevaluatie* en het gesprek met de examencommissie constateert het auditpanel dat de opleiding een diversiteit aan kwaliteitsborgende mechanismen in de toetsing inzet. Dit betreffen bijvoorbeeld de inzet van toetsmatrijzen, antwoordmodellen en rubrics, het toepassen van het vierogen-principe, kalibreersessies (o.a. binnen de opleiding⁹ en met docenten van collega-opleidingen), wisselende koppels van begeleiders en beoordelaars, een individueel beoordelingsmoment bij groepswork en toetsscholing.

De toetsen vindt het auditpanel van een stevig tussentijds niveau. Zij zijn bovendien actueel, praktijkgericht en kennen een mooie opbouw (van smal naar breed). Dit werd het auditpanel

⁹ De examinatoren kalibreren bijvoorbeeld over de kwaliteit van de assessments en de beoordeling(criteria) van beroepsproducten.

duidelijk uit de diverse toetsen uit verschillende studiejaar die het auditpanel tijdens het locatiebezoek bekeek (o.a. Business Case, Aangifte VOF, Aangifte DGA en BV, Jaarafsluiting en De Controle). Daarnaast is de standaard uitwerking die hoort bij een toets, transparant en heeft voldoende diepgang.

Examencommissie

De borging van de kwaliteit van de toetsen is primair belegd bij de instituutsbrede examencommissie. Elke FHFM-opleiding is daarin vertegenwoordigd. Uit het *Jaarverslag* en uit het auditgesprek blijkt dat de examencommissie het afgelopen jaar bijvoorbeeld de richtlijnen voor examinatoren heeft bijgesteld en op basis daarvan examinatoren heeft aangewezen, betrokken was bij het opstellen van rubrics en zelf aanwezig was bij aantal afstudeerzittingen. Het aantal klachten dat de examencommissie ontvangt, is de afgelopen jaren afgenomen.

Ter ondersteuning van de examencommissie is de instituutsbrede commissie didactiek en toetsing betrokken bij de uitvoering van de toetscyclus. Zij ondersteunen docenten bij het uitvoeren van de toetscyclus en beoordelen de kwaliteit van toetsen voor afname van toetsen en achteraf via de toetsanalyses. De examencommissie en de commissie didactiek en toetsing beschikken over de benodigde expertise, zo stelt het auditpanel vast. De facilitering van de commissies mag volgens henzelf verder omhoog, zodat zij hun kwaliteitsborgende rol nog beter kunnen uitvoeren. Het auditpanel sluit zich hierbij aan.

Afstudeerprogramma

Het afstudeerprogramma is dusdanig ingericht dat alle eindwerken samen de beoogde leerresultaten op eindniveau afdekken, zo blijkt uit het *KLOTS-schema*. Het bestaat uit een samenhangend geheel van beroepsproducten, kennistoetsen, de afstudeerstage en de afstudeerscriptie, verdeeld over semester 5 (*Inbreng in de BV en De controle*; 2 x 15 EC), semester 7 (*Werken over de grens en Ondernemen over de grens*; 2 x 15 EC) en semester 8 (*Afstuderen*; 30 EC).

De beoordeling van het afstuderen en de beroepsproducten is door het gebruik van rubrics meer transparant, zo stelt het auditpanel vast. Mede naar aanleiding van de vorige accreditatie zijn de beoordelingsformulieren voor de afstudeerstage en de scriptie doorontwikkeld waarbij ook de transparantie van de beoordeling is verbeterd.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**'. De opleiding beschikt over een gedegen toetssysteem dat bijdraagt aan de validiteit en betrouwbaarheid van het toetsen en beoordelen. De toetsen die het auditpanel bekeek, vond het auditpanel van een stevig tussentijds niveau. Ook de examencommissie en de commissie didactiek en toetsing zijn voor het gehele instituut *in control* als het gaat om de kwaliteitsborging van het toetsen en beoordelen.

Dat de opleiding het toetsen en beoordelen efficiënter kan inrichten en de faciliteiten van de examencommissie en de commissie didactiek en toetsing kan uitbreiden, vindt het auditpanel verbeterpunten voor de verdere ontwikkeling van het toetssysteem. De basis is zonder meer op orde. Derhalve zijn ze niet van invloed op zijn positieve oordeel.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Gerealiseerd niveau

Vóór aanvang van het locatiebezoek ontving het auditpanel een lijst met eindwerken van afgestudeerden van de opleiding van de afgelopen twee jaar. Daaruit heeft het auditpanel van vijftien afgestudeerden, twee van de uitfaserende deeltijd en dertien van de voltijd, de afstudeerdossiers met een variatie in het eindcijfer gekozen en voorafgaand aan het locatiebezoek bestudeerd (zie Bijlage III – Lijst geraadpleegde documenten).

Het auditpanel vond de verschillende type eindwerken van het niveau dat van afgestudeerden van de opleiding verwacht mag worden. In de selectie trof het auditpanel een aantal mooie scripties die voor de praktijk relevante en actuele thema's bevatten. De onderzoeksmatige en vakinhoudelijke kwaliteit van de scripties wisselde per student, maar was over de gehele line voldoende. Daarnaast kwam in de beroepsproducten van semester 7 de profilering mooi tot uitdrukking. Het assessment dat het auditpanel van dit semester bijwoonde, toonde een hoog tempo van vragen stellen, waarin de docenten ook diepgang aanbrachten en tegelijkertijd zorgden voor de verslaglegging. Ook was het auditpanel onder de indruk van de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van de studenten. Dit bleek het auditpanel niet alleen uit het studentengesprek en de bijgewoonde assessments, maar ook uit de eindwerken. Deze hadden een duidelijke structuur, kenden een zorgvuldige opbouw en waren prettig leesbaar. Andere verwante opleidingen in Nederland kunnen hier een voorbeeld aan nemen.

Voorafgaand aan het locatiebezoek twijfelde het auditpanel bij één scriptie over het gerealiseerde niveau dat de student daarin toonde. Na het crosslezen en het interne paneloverleg en op basis van het gesprek dat het auditpanel daarover voerde met de docenten, stelde het auditpanel vast, dat de opleiding terecht tot een krappe voldoende kwam. Wel kan de opleiding de argumenten die beide examinatoren gezamenlijk deden besluiten tot een positief oordeel over dit eindwerk, meer inzichtelijk maken. In de Rubrics die beide examinatoren los van elkaar invulden, kwamen deze argumenten niet voldoende tot uitdrukking. Verslaglegging van het gesprek tussen de eerste en tweede beoordelaar en de wijze waarop zij gezamenlijk tot een positief oordeel komen, zeker waar het eindwerken rond de cesuur betreft, vindt het auditpanel een verbeterpunt. Tevens vond het auditpanel de kwaliteit van de feedback aan studenten op de beoordelingsformulieren wisselend en kunnen studenten meer (inter)nationale vakliteratuur gebruiken (bijvoorbeeld van de NDFR¹⁰).

Functioneren in de praktijk

Het auditpanel voerde met de werkveldvertegenwoordigers tijdens het locatiebezoek de discussie of de opleiding een tussen- of een eindopleiding is. Uit de *HBO-monitor* blijkt namelijk dat veel studenten tijdens de afstudeerstage al een baan vinden en ruim 70% gaat doorstuderen. Ook van de studenten die het auditpanel sprak, is de meerderheid van plan om part- of fulltime door te studeren. De werkveldvertegenwoordigers spraken hun voorkeur uit voor de route dat de studenten eerst werkervaring opdoen alvorens zij gaan doorstuderen. Op deze wijze is het leereffect van de student tijdens de vervolgstudie groter en kan de student meegroeien in de bedrijfscultuur. Het auditpanel kan zich dit goed voorstellen.

¹⁰ Het NDFR is het Platform voor fiscaal experts.

Los daarvan, zijn het werkveld en de alumni tevreden over de kwaliteit van het onderwijs. Studenten hebben voldoende bagage om direct in het werkveld aan de slag te gaan. De vernieuwing van het onderwijs heeft volgens de werkveldvertegenwoordigers geleid tot studenten met een beter onderzoekend vermogen, met meer vaktechnische bagage en met de juiste beroepshouding. Studenten zijn analytisch sterk en kunnen goed mondeling en schriftelijk communiceren.

Weging en Oordeel

Het auditpanel komt bij deze standaard tot het oordeel '**voldoet**', omdat in alle type eindwerken het hbo-bachelorniveau zichtbaar was en studenten de beoogde leerresultaten realiseren. Het auditpanel was vooral onder de indruk van de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van de studenten. Ook het werkveld is tevreden over de kwaliteit van de studenten die de opleiding aflevert.

Het meer transparant maken van de totstandkoming van het oordeel in de eindwerken, met name waar het de cesuur betreft, vindt het auditpanel een klein verbeterpunt dat niets afdoet aan zijn positieve oordeel. De examinatoren komen op gedegen wijze tot een oordeel, maar doen daar niet altijd even zorgvuldig verslag van.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Tijdens het locatiebezoek trof het auditpanel een stevige opleiding FTA-FRE die zich kenmerkt door de positieve elementen van een familiecultuur. Dit uit zich in de wijze waarop de opleiding zich in verschillende fasen ontwikkelt tot een FTA-opleiding, in de vertrouwde onderwijsleeromgeving voor studenten, de korte lijnen met docenten die studenten ervaren, docenten die sterk begaan zijn met studenten en derhalve de werkdruk – tot op zekere hoogte – voor lief nemen, een werkende informele naast een formele kwaliteitscyclus en de nauwe relatie met het werkveld. Vooral de verantwoordelijkheid die het werkveld neemt in het opleiden van studenten, vindt het auditpanel bewonderingswaardig. Daarnaast is het toetssysteem zonder meer op orde en tonen studenten in de eindwerken het hbo-bachelorniveau aan. De opleiding voldoet met haar voltijdvariant volgens het auditpanel aan de basiskwaliteit en steekt daar op een aantal thema's bovenuit. Bovendien zorgt de opleiding voor een zorgvuldige afbouw van de reguliere deeltijdvariant.

Het auditpanel wil de opleiding uitdagen om naast het behoud van de goede elementen in de onderwijsleeromgeving, bij de ontwikkeling van het nieuwe FTA-opleiding via een verbinding van onderwijs met onderzoek een (voortrekkers)rol te spelen in actuele ontwikkelingen om deze vervolgens ook een plaats te geven in het curriculum.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor de opleiding FTA-FRE van Fontys Hogescholen tot 'voldoet' voor alle vier de standaarden. Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'positief'. Het adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

6. AANBEVELINGEN

Hierover volgt de voornaamste aanbeveling voor de opleiding FTA-FRE naar aanleiding van de audit.

Via de verbinding tussen onderwijs en onderzoek een (voortrekkers)rol spelen in actuele ontwikkelingen

Het auditpanel raadt de opleiding aan om - los van het feit of zij nu wel of niet een eigen lectoraat heeft - een gremium samen te stellen waarin docent-onderzoekers van de opleiding structureel aan kennisvalorisatie doen die ten goede komt aan de actualiteit en de toekomstbestendigheid van het onderwijs. Mogelijkheden zijn volgens het auditpanel het aantrekken van een expert op het gebied van *robotisering/digitalisering* en/of om op dat thema samenwerking te zoeken met de Technische Universiteit in Eindhoven. De samenstelling van de aan de opleiding verbonden gremia (bijvoorbeeld de werkveldadviescommissie) kan de opleiding in dit kader herijken. Zo heeft de opleiding verbinding met de *belastingdienst* en het *bedrijfsleven*, maar kan zij het contact met de *rechtspraak* versterken. De opleiding kan wellicht ook de expertise van de opleidingen *Accountancy* en *Finance & Control* op het gebied van *digitalisering* benutten.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen hbo-bacheloropleiding Finance, Tax and Advice voltijd/deeltijd ¹¹	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

¹¹ Als gevolg van de deelname aan het Experiment Leерuitkomsten heeft Fontys er voor gekozen om het deeltijdonderwijs binnen het Domein Economie van de locatie Eindhoven in een apart organisatieonderdeel onder te brengen, zo ook van de opleiding FTA-FRE. Derhalve faseert de reguliere deeltijdvariant van deze opleiding uit.

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

**Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling¹² t.b.v. hbo-bacheloropleiding
Finance, Tax and Advice – Fontys Hogescholen – 30 januari 2020**

Tijd	Gesprekspartners
08.15-09.15	inloop panel en vooroverleg
	voorzitter
	secretaris
	panellid - inhoudsdeskundige
	panellid - inhoudsdeskundige
	studentlid
09.15 -10.00	MT
	directeur
	onderwijsmanager
	onderwijsmanager
	CG - deeltijd FRE
10.15 - 11.15	docenten
	afstuderen
	sem 5
	sem 5 - CG
	sem 3 - comm dito
	sem 4 - WIP stage
	minor
	sem 3 - excie - CG
	sem 7 - OC
11.30 - 12.15	studenten
	FRE VT jaar 4 - GOC
	FRE VT jaar 4
	FRE VT jaar 3
	FRE VT jaar 3
	FRE VT jaar 3
	FRE VT jaar 4
	FRE VT jaar 4
	FRE VT jaar 2
	FRE VT jaar 1
12.15 - 13.00	lunch panel
13.00 -13.30	inzage materialen - rondleiding
hele dag	propedeuse verdediging
hele dag	propedeuse verdediging
hele dag	propedeuse verdediging
ochtend	assessment semester 7.2 (internationaal)
13.30 - 14.15	alumni/werkveld
	BML accountants & adviseurs / SRA
	BDO
	EY
	HLB Van Daal
	Belastingdienst
14.30 - 14.45	pending issues

¹² In verband met de privacywetgeving zijn in het programma uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Tijd	Gesprekspartners
	iedereen beschikbaar, inclusief alle assessoren van steekproef
14.45 - 15.30	intern overleg panel
15.30 - 16.15	terugkoppeling
	het hele team is welkom
	Ellie notuleert
16.15 - 17.00	Ontwikkelsprek

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achtten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Geen van de betrokkenen heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA waarbij Hobéon vier hogescholen en NQA drie hogescholen heeft beoordeeld. Afstemming tussen alle deelpanels heeft plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de auditpanels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief** indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief onder voorwaarden** indien standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **negatief** indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatie Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice – Fiscaal Recht en Economie
- Beroeps- en opleidingsprofiel FRE 2012
- Beroepsprofiel Finance, Tax and Advice 2017
- Implementatieplan FTA-FRE
- Uitgangspunten voor het onderwijs (2013)
- Inhoudsbeschrijving van de programmaonderdelen in de vorm van KLOTS-schema's
- Studenttevredenheid: NSE FTA-FRE en HBO monitor FRE
- Onderwijs- en examenregeling HFM NS 2019-2020
- Personeelsoverzicht
- Overzichtslijst van alle recente eindwerken
- Toetsbeleidsplan FTA-FRE 2019
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen en beoordelingen
- Selectie van studiemateriaal

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 23 september 2019 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Finance, Tax and Advice – Fiscaal Recht en Economie van Fontys Hogescholen, onder het nummer 008701. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Finance Tax Advice
----------------------	------------------------

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
dr. mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden	Voorzitter	Is verbonden aan de Zuyd Hogeschool als lector Preventive Law. Ook is hij adviseur en manager ad interim.
mr. dr. C.G. Dijkstra	Lid	Directeur van Watermill Tax and Legal, managing director van The Watermill Consultants in Dubai en docent Belastingrecht aan de Radboud Universiteit.
mr. J. Haasjes	Lid	Docent belastingrecht en curriculumvoorzitter Fiscaal Recht en Economie aan Saxion Hogeschool.
N. Veldscholten	Studentlid	Studeert Finance, Tax and Advice aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

I.M. Gies Broesterhuizen BEC	Secretaris	Sinds 2010 door de NVAO getraind als secretaris.
------------------------------	------------	--

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.



Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties



Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl
I www.hobeon.nl